

Nyttårstale

Taler

Harald 5

Dato

31 desember 2005

Sted

NRK

- 1 Noen ganger i løpet av et liv blir sammenhenger tydeligere. Vi ser de lange linjer
og oppdager igjen at vi hører til i en lang rekke av generasjoner; - noen har levd
før oss, andre skal følge etter. Hver enkelt av oss kan kanskje bedre forstå og
5 forme sitt eget liv når man ser seg selv i et større fellesskap, formet av slekt,
tradisjoner og det samfunnet vi vokser opp i.

- For meg har 2005 vært et slikt år hvor sammenhenger har blitt tydeligere og
hvor trådene i livsveven har kommet klarere frem. Hele Norge har markert at
det er hundre år siden min familie og landets historie ble knyttet sammen. Vi
10 har synliggjort historiske bånd til flere av de landene som står oss nær. Og
sammen har vi fornyet bevisstheten om vår identitet og vår kulturelle arv.

- På det personlige plan ble jeg igjen minnet om hvor skjørt livet kan være.
Sykdom og etterfølgende rekonvalesens ga anledning til å gå litt langsommere og
15 reflektere over tilværelsen. Når man ligger der i sykesengen ser man livet i et
annet lys, og det som virkelig betyr noe, blir enda viktigere. Ikke minst skjønner
man hvor viktig familie og venner er. For meg har det også vært en stor rikdom å
være bestefar og se nye barnebarn bli født inn i familien.

- 20 På denne nyttårsaften er det den oppvoksende generasjon som ligger meg på
hjertet. Et lite barn bærer fremtiden i seg. Derfor er det så viktig at det får utvikle
seg i trygge omgivelser. Barn trenger å bli sett og få utvikle troen på seg selv. Som
Sigrid Undset uttrykker det: "Sjelden lærer man som voksen en følelse å kjenne,
som ikke allerede i barndommen har beveget ens sinn".

25

For barn har julen en spesiell plass, denne høytiden, hvor vi alle gir hverandre
litt ekstra oppmerksomhet. For noen ble det en god jul, kanskje fordi et nytt
familiemedlem fylte tilværelsen med smil og godlyder. For andre ble det noen
tunge dager, preget av ensomhet, sykdom eller savnet etter noen som er gått

bort.

Det var en dramatisk romjul som dannet bakteppe for inngangen til 2005. Naturkatastrofen i Sørøst-Asia gjorde uutslettelig inntrykk på oss alle, og lidelsene og sorgen vi var vitne til, kom til å prege månedene som fulgte. Gjennom året har vi også sett nye katastrofer som har rasert naturen, tatt menneskeliv og ødelagt livsgrunnlaget for mange. Senest har vi opplevd det nå i høst med jordskjelvet som særlig rammet Pakistan, og hvor store områder i regionen ble ødelagt og der ufattelig mange mennesker lider nød. Som så ofte før er det de fattigste som rammes hardest, og barna er kanskje dem som påføres de største lidelsene.

Mange kan nok være bekymret for hvordan det skal gå med vår klode. Vi hører om forurensing av vann og luft, og om klimaendringer som kan være forårsaket av menneskers inngripen i naturen. Ingen vet med sikkerhet hvor alvorlig dette er eller hvilke konsekvenser det kan få for oss. Uansett er det viktig at vi gjør vårt for å ta vare på omgivelsene rundt oss.

Det er tydelig at omsorg for miljøet også er et stort engasjement hos den oppvoksende slekt. Jeg mottar jevnlig brev fra barn og skoleklasser, som forteller at de er bekymret for fremtiden, og som sier klart ifra at vi må ta vare på miljøet. Mange av dem gir også uttrykk for uro når det gjelder klimaet i nærmiljøet, både i skolebygninger og der de oppholder seg i fritiden.

Vi som lever i Norge, skulle ha gode muligheter til å ta i bruk naturen. Mange familier bruker helger og ferier til å dra ut på tur, og friluftsliv og utendørsaktiviteter er en viktig del av vår tradisjon. Det er flott at mange barn får oppleve fellesskapet rundt en strabasjøs tur og kanskje kosen rundt et bål etterpå. Ikke minst er det viktig at barn og voksne gjør noe sammen.

Kanskje må vi som er besteforeldre gå foran med et godt eksempel. Og kanskje kan vi ta med barna på oppdagelsesferd, finne gode kvilesteiner, lytte til skogen, lære dem å legge øret til jorden og sammen prøve å finne tilbake til naturens pulsslag.

Noen av oss var så heldige å få oppleve høytlesing som små. En trygg plass i armkroken; en bok som åpnet for nye verdener av spenning, latter og tårer. Vi reiste av gårde. Vi ante et Soria Moria langt der fremme. Vi gråt med onkel

70 Tom, og vi sloss sammen med Askeladden mot trollene. Etter hvert lærte vi å forholde oss til den virkeligheten hvor det ikke var så mye rom for eventyr og fantasi.

Når fantasien og leken opphører, reduseres menneskets skaperkraft. Kanskje må
75 vi bli flinkere til å ta med disse egenskapene inn i vår voksne verden? Livskunst er å lære å takle livets mange utfordringer og gjøre sine gleder enkle. Eller som H. C. Andersen skriver i et eventyr: Vi må "forstå å fange en solstråle."

Jeg tror barn kan lære oss mye mer enn vi er klar over. I utgangspunktet deler
80 ikke barn inn etter rang og verdighet. De er ikke opptatt av hudfarge og materielle skillelinjer. Barn lever i en verden med undring og spontanitet. Når de skaper noe, skjer det i stor frihet og uten tanke på noe annet enn øyeblikkets glede.

85 Mange har gjennom årene fulgt TV-serien "Jul i Skomakergata". Der blir det lagt vekt på at barn må tas på alvor og behandles med respekt. Mange av de samme tankene finner vi igjen i FNs barnekonvensjon. Der heter det at alle barn har rett til utdanning, til å si sin mening og bli hørt. De har rett til omsorg, helsestell og en tilfredsstillende levestandard. Alle barn har rett til å bli beskyttet
90 mot krig, overgrep og økonomisk utnyttelse, og de har rett til hvile, fritid og lek. Dette burde være selvsagte rettigheter for alle som vokser opp. Likevel viser virkeligheten noe annet. Endatil her i Norge har vi den siste tiden blitt minnet om at mange barnehjemsbarn fikk ødelagt barndommen på grunn av overgrep og manglende omsorg.

95 En av de største utfordringene i den globaliserte verden i dag er handel med barn. Vi hører stadig om barn som forsvinner, og flere hjelpeorganisasjoner hevder at menneskehandel, der barn utgjør en stadig større del av tilbudet, er et økende problem. Barn er dessverre enkle å handle med fordi de er hjelpeløse,
100 tillitsfulle og søker beskyttelse. Dette er en del av vår tids slavehandel og en trussel mot alle gode verdier i vårt internasjonale samfunn.

Det er viktig at det finnes forpliktende samarbeid på tvers av landegrensene. I år er det 60 år siden De Forente nasjoner ble stiftet. FNs arbeid for fred og
105 menneskerettigheter har hatt stor betydning for utviklingen på den internasjonale arena og bidratt til å bedre livskvaliteten for mennesker over hele verden.

110 Vi kan nok oppleve at det fortsatt er mange uløste konflikter i verden, og at
tilværelsen kan virke truende med terror som stadig kommer nærmere. Men
mørket må ikke ta bort vår frimodighet og fremtidstro. Jeg tror det er grunn til
håp nettopp fordi de som nå vokser opp har kunnskap om verden rundt seg.
Gjennom media, internett og reiser blir man kjent med andre land og folk.
115 Dermed blir det lettere å forstå at alt henger sammen, og at vi er avhengige av
hverandre. Endatil de som befinner seg på den andre siden av kloden er våre
naboer. Det er et felles ansvar å bidra til rettferdig fordeling og fredelig
sameksistens. I dette arbeidet har vårt land også sin plass.

120 Norge har en overflod som mennesker i mange land, ikke kan drømme om og
knappt kan forestille seg, og vi har mye å være takknemlige for. Vi lever i et stabilt
og godt demokrati. Vi har offentlige virksomheter og gode nettverk av frivillige
og ideelle organisasjoner, og vi har ildsjeler som ofrer seg selv i arbeidet for
andre. Et godt og trygt samfunn skapes av mennesker som er til for mennesker.

125 Ansvar for fellesskapet har særpreget det norske folk. Noe av det som gleder meg
aller mest om dagen er historiene om alle dem som gjør livet litt bedre for noen.
Jeg har fått brev fra rusmisbrukere som forteller om de gode hjelperne som hver
uke lyser opp deres hverdag med kaffe og et varmt måltid. Barn skriver og roser
130 sine lærere, eller de nevner fritidslederne som skaper gode møtesteder etter
skoletid. Noen viser et glødende engasjement for å bevare arbeidsplassene i
bygda si. Atter andre ønsker å få gitt litt ekstra heder og ære til gamle slitere som
har stått på et helt liv.

135 La meg i kveld få berømme alle disse som tar ansvar for å bygge gode fellesskap,
som tar vare på lokalsamfunnet, og som er villige til å reise byggverk som kanskje
først vil komme neste generasjon til gode. Vi kan ikke ta ut all gevinst i vår egen
tid. I den gamle bondekulturen var det en selvfølge at gården ble overdratt til
neste generasjon i bedre stand enn da en selv tok over. Og skog ble plantet for at
140 kommende slekter skulle ha glede av det.

Vi trenger å se de lange linjer i våre liv. Vi er en del av en større sammenheng, og
arven fra fortiden er vår forankring når vi skal orientere oss i en ny og usikker
tilværelse. Kjennskap til historien er grunnlaget for å forstå vår samtid og forme
145 fremtiden. Vi har alle et ansvar for å skape en bedre verden for dem som skal
følge etter oss.

150 "Disse som gir, eier mer enn de har", sier Jens Bjørneboe. Mange har opplevd nettopp det, at man blir rikere av å gi, og at det er en større glede å stille opp for hverandre enn kun å tenke på seg selv. Det er mitt ønske nå ved inngangen til et nytt år at rausheten og varmen må prege oss, både som nasjon og som enkeltmennesker. Det vil også være den beste gave vi kan gi til våre etterfølgere.

155 Godt nytt år!

Kilde

www.kongehuset.no

160 **Emner**

FN, Monarki, Natur, Norsk historie, Nyttårstale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/nyttarstale-2866>

165

170

175

180

185